

SOCIAAL VEILIGHEIDSPLAN

Schooljaar 2026-2027

de ontdekking
kindcentrum

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Uitgangspunten.....	3
Vreedzaam als preventiekader	3
Pesten	3
Aanpak van pesten en sociale onveiligheid	4
De Monitor sociale veiligheid	4
Het voorkomen van pesten en sociale veiligheid	5
Uitdragen van een positieve sociale en morele norm	5
De klas en school: een gemeenschap	5
Investeren in de relatie met de leerlingen.....	6
Leerlingen worden medeverantwoordelijk	6
Opstokers	6
Een grondwet: basisregels in de school.....	6
Van grondwet naar groepsregels en omgangsafspraken	7
Aanleren en handhaven van gedragsregels.....	8
Bij het overtreden van de regels: zinvol straffen.....	8
Toezicht bij ons op school.....	9
Bij het in- en uitgaan van de school:.....	9
Commissies van leerlingen.....	10
Fasegewijze aanpak	10
Ingrijpen bij plagen	10
Ingrijpen bij pesten: de oplossingsgerichte pestaanpak (OPA)	10
Digitaal pesten	11
Herstelgesprekken	12
Schorsing en verwijdering.....	12
Vertrouwenspersoon en antipestcoördinator.....	13
Ouders betrekken bij het veiligheidsbeleid	14
Bijlagen.....	14

Uitgangspunten

Vreedzaam als preventiekader

Uitgangspunt voor het beleid inzake sociale veiligheid op onze school is het programma van Vreedzaam. Vreedzaam is een programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het programma helpt onze school een gemeenschap te vormen waarin we leerlingen actief aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor elkaar, hun omgeving, voor de school en de samenleving.

Met Vreedzaam besteden we aandacht aan basale sociale-emotionele en burgerschapscompetenties die wenselijk zijn in een democratische samenleving, zoals je verplaatsen in een ander, op een democratische manier met elkaar beslissingen nemen, openstaan voor verschillen tussen mensen, constructief conflicten oplossen, omgangsvaardigheden en verantwoordelijkheid nemen voor de school

Wij willen leerlingen op onze school zich niet alleen optimaal laten ontwikkelen in de academische vakken, zoals taal en rekenen, maar wij willen ook een bijdrage leveren aan de sociale en maatschappelijke vorming van leerlingen. Dat het ook mensen worden die op hun beurt een bijdrage aan de samenleving zullen leveren. Met elke generatie vormen we immers opnieuw onze samenleving.

Onze school dient ook een school te zijn waar álle leerlingen zichzelf kunnen zijn en zich veilig en prettig voelen. Alleen dan kunnen ze leren. We doen veel om sociale veiligheid te bevorderen en om ongewenst gedrag zoals pesten te voorkomen. Hieronder werken we deze preventieve maatregelen nader uit.

Pesten

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

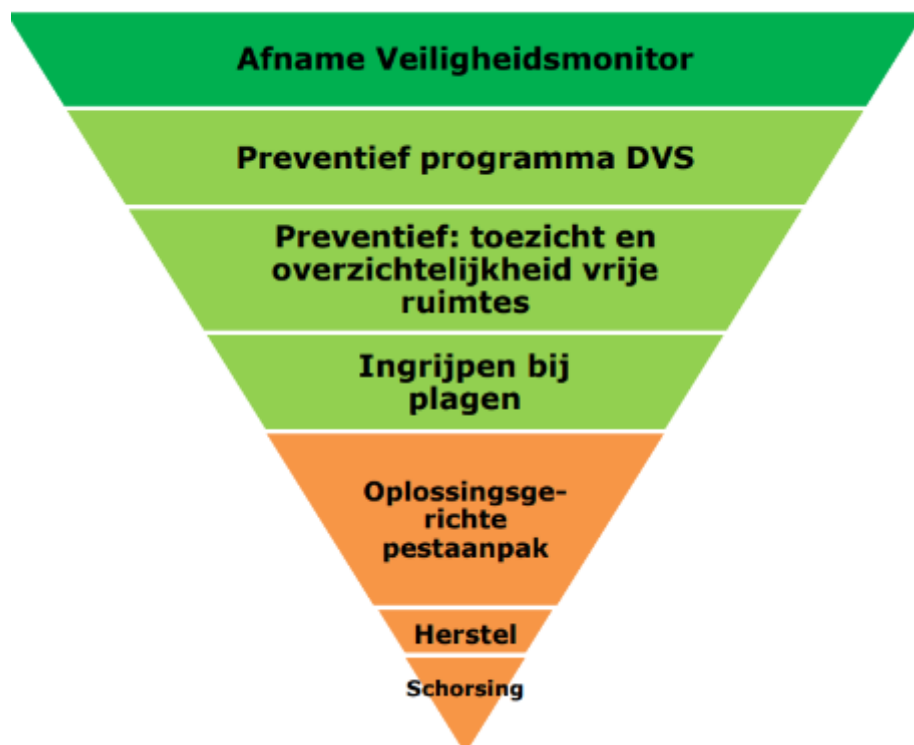
- Herhaald en doelbewust kwetsen, negatieve intentie, buitensluiten of uitschelden, fysiek of digitaal (sociale media).

We maken onderscheid tussen pesten en plagen. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten. We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een *conflict*. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontstaat een conflict in een *ruzie*, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelijkbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking.

Pesten behoort tot het repertoire van leerlingen, en het wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme. Wij bieden op onze school een sterk tegenwicht: de klas en school moet een positieve sociale gemeenschap te zijn, waarin een expliciete sociale en morele norm aanwezig is die ervoor zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap, en dat je het recht hebt om jezelf te zijn, maar dat je dan ook de plicht hebt om ervoor te zorgen dat iedereen ander dat recht ook heeft. Wij willen een school zijn waarin zorg voor elkaar centraal staat. Een school met een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie. Een met een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt grijpen we snel in. Zie hieronder.

Aanpak van pesten en sociale onveiligheid

Als er zich dus toch pestincidenten voordoen, gaan we altijd eerst na of het programma van Vreedzaam (nog) goed wordt uitgevoerd in de betreffende groep. Als dit niet het geval is, wordt hier eerst aandacht aan besteed. Soms is er meer nodig. We hanteren daarbij een glijdende schaal: van vroegtijdig ingrijpen bij plagen tot uiteindelijk (als alle andere middelen zijn uitgeput) schorsen of verwijderen van leerlingen. In het schema van de fasegewijze aanpak hieronder zijn de stappen in de aanpak van pestproblemen aangegeven. In de navolgende paragrafen worden de onderscheiden stappen toegelicht.

Figuur 1: fasegewijze aanpak

De Monitor sociale veiligheid

We gaan structureel na of de doelen van Vreedzaam wel gehaald worden, met behulp van de evaluaties die de Vreedzaam beschikbaar stelt. Daarnaast nemen we ook jaarlijks de wettelijk verplichte veiligheidsmonitor af, een instrument dat inzicht geeft in de *beleving* van de sociale veiligheid van de leerlingen, in de *feitelijke aantasting* van de sociale veiligheid en het *welbevinden*

van de leerlingen. Wij gebruiken daarvoor Kindbegrip en eventueel de aanvullende vragenlijsten m.b.t. pestbeleving en pestgedrag.

Om de sociale veiligheid in kaart te brengen, hebben we binnen Vreedzaam jaarlijks een Veiligheidscommissie: de leerlingenraad buigt zich over hoe veilig de school is en wat er moet gebeuren om de school nog veiliger te maken en behouden.

Het voorkomen van pesten en sociale veiligheid

Zoals we hierboven aangegeven hebben leggen we met het programma van Vreedzaam het fundament voor een sterk tegenwicht tegen pestgedrag. We noemen een paar belangrijke elementen van het programma, naast de wekelijkse lessen die leerlingen in alle groepen volgen.

Uitdragen van een positieve sociale en morele norm

Gedrag wordt voor een groot deel bepaald door de sociale norm in de omgeving. Leerlingen zijn gevoelig voor de vraag: 'wat wordt er hier van mij verwacht?' Om positief gedrag van leerlingen te stimuleren willen we expliciet een positieve sociale en morele norm uitdragen. Dit doen we onder andere door:

- een 'opstekerbord' in de hal waarop leerlingen gecompimenteerd worden voor iets wat ze hebben gedaan;
- de omgangsafspraken en het logo van Vreedzaam hangen zichtbaar in de school;
- directe correctie van gedrag van leerlingen dat haaks staat op de norm;
- aanwezigheid van de directie bij de ingang van de school om de leerlingen 's ochtends te begroeten, hen aan te spreken op rennen, een opsteker te geven, belangstellend te informeren, enzovoort.
- De leerlingen worden bij de klasdeur door de leerkracht welkom geheten.

De klas en school: een gemeenschap

We willen alle leerlingen het gevoel geven dat ze onderdeel zijn van de leefgemeenschap die de school en de klas vormen, dat hun aanwezigheid 'verschil maakt' en dat de klas of de school minder leuk zijn als hij of zij er niet bij is. Dit doen we onder andere door leerlingen veel te laten samenwerken met verschillende leerlingen (met behulp van coöperatieve werkvormen), door samen omgangsafspraken te maken, samen te bedenken welke taken er in de klas zijn en die met elkaar verdelen, of als klas presentaties voor andere klassen te verzorgen. In het begin van het schooljaar besteden we veel aandacht aan de vorming van een positieve groep in alle klassen (met de lessen van blok 1 van Vreedzaam).

Het voorgaande heeft evenzeer betrekking op de school. Het maakt veel uit of leerlingen zich verbonden voelen met de school als geheel als zij de school als een gemeenschap ervaren. Die gemeenschap bestaat dan – als het goed is – uit alle andere leerlingen, alle leerkrachten en alle ouders.

Op onze school vinden we het daarom belangrijk dat alle leerlingen alle leerkrachten kennen. Om hiervoor te zorgen, vinden er regelmatig creamiddagen plaats waarbij we groepsdoorbrekend werken. Tijdens het toezicht houden op het plein spreken de leerkrachten ook leerlingen uit andere klassen aan op gewenst en ongewenst gedrag. Regelmatig openen we een nieuw thema met een toneelstuk, waardoor de leerlingen ook dan weer verschillende leerkrachten zien. Dit betekent dat een leerkracht van de onderbouw ook activiteiten doet met bovenbouwleerlingen. Daarnaast zorgen we ervoor dat nieuwe leerkrachten zich altijd voorstellen aan de hele school. Soms gebeurt dit plenair bij een viering, maar soms gaat de leerkracht even de klassen rond. Leerlingen kunnen de leerkracht dan vragen stellen nadat hij of zij zich heeft voorgesteld.)

Investeren in de relatie met de leerlingen

We vinden het heel belangrijk dat alle leerlingen een goede relatie hebben met hun eigen leerkracht. Dat is een belangrijke voorwaarde voor een gevoel van veiligheid. We vragen van onze leerkrachten dat ze investeren in het leren kennen van de eigen leerlingen en in de onderlinge relatie. Iedere leerling moet voelen dat het ertoe doet, dat de leerkracht het fijn vindt dat hij of zij er vandaag weer is. Alle leerkrachten zorgen ervoor dat ze aan het begin van het jaar tussen de bedrijven door met iedere leerling een gesprekje voeren over persoonlijke zaken als: dingen waar ze tegenop zien, die ze leuk of spannend vinden, hoe het thuis gaat en wat ze graag doen na schooltijd.

Leerlingen worden medeverantwoordelijk

Als de klas een gemeenschap is, dan voelen leerlingen zich betrokken en medeverantwoordelijk voor wat er gebeurt in de klas. Bij ons op school krijgen leerlingen een stem, en leren zij die stem op een verantwoorde wijze te gebruiken. We geven leerlingen niet zozeer een stem om op te komen voor hun eigen belang, maar we willen dat ze zich medeverantwoordelijk gaan voelen voor het algemeen belang. We willen dat zij hun steentje bijdragen aan het algemeen belang, aan de gemeenschap. En daar zullen ze zich eerder verantwoordelijk voor voelen als ze ook echt mogen meedenken en als ze serieus worden genomen.

Zo werken we met leerlingmediatoren, met commissies in de klas, met schoolcommissies rond groepsoverstijgende zaken, en met groepsvergaderingen waarin leerlingen mee mogen beslissen over zaken die hun aangaan. We laten oudere leerlingen jongere leerlingen helpen bij allerlei activiteiten. En – specifiek gericht op ongewenst gedrag als pesten – leren we de leerlingen dat ze op kunnen en moeten komen voor gepeste medeleerlingen, dat ze ‘verdedigers’ kunnen zijn.

Opstekers

We streven dus naar een positief sociaal klimaat, waarin ieder kind zich veilig voelt, waarin respect is voor elkaar en waarin iedereen makkelijk samenwerkt met iedereen. Een op het eerste gezicht eenvoudig, maar zeer belangrijk middel om hiertoe te komen is het geven van ‘opstekers’, of complimenten.

Leerlingen (niet alleen leerlingen, dat geldt helaas ook voor ons volwassenen) hebben de neiging om de negatieve gedragingen te benoemen, en het positieve als vanzelfsprekend te beschouwen. Bij Vreedzaam leren we iedereen heel bewust positief gedrag te benoemen in de vorm van een ‘opsteker’.

Als iedereen in de groep in staat is om elkaar complimenten te geven, en zo hun waardering voor elkaar uit te spreken, ontstaat er langzamerhand een steeds positievere sfeer in de groep. En daarmee een cultuur waarin het normaal is om de nadruk te leggen op wat goed gaat. Een klimaat waarin leerlingen zich gehoord, gezien en gewaardeerd voelen. Zij hebben het gevoel dat het ertoe doet dat ze er zijn.

Een grondwet: basisregels in de school

Pesten lijkt vaker voor te komen in een weinig gestructureerde omgeving en in een omgeving waar leerlingen onvoldoende voelen wat de sociale norm is. Duidelijke regels in de klas en in de school zijn dus van belang. Bij ons op school hebben we een grondwet: een set basisregels die vervolgens uitgewerkt kunnen worden in concrete verwachtingen ten aanzien van het gedrag.

Die regels komen voort uit onze pedagogische doelstellingen (de belangrijkste waarden) van de school. Vreedzaam biedt hiervoor een expliciet pedagogisch kader. Zoals eerder vermeld, is het streven met het programma van Vreedzaam dat leerlingen:

- op een democratische manier gezamenlijk besluiten kunnen nemen;
- conflicten constructief kunnen oplossen;
- zich zorgzaam en verantwoordelijk opstellen ten aanzien van de gemeenschap;

- openstaan voor verschillen tussen mensen.

Deze doelen zijn terug te vinden in de thema's van de lesblokken, in positieve bewoordingen gevat:

1. We horen bij elkaar
2. We lossen conflicten zelf op
3. We hebben oor voor elkaar
4. We hebben hart voor elkaar
5. We dragen allemaal een steentje bij
6. We zijn allemaal anders.

Onze grondwet luidt:

Tijdens rondleidingen en ouderavonden gaan we met ouders en andere belangstellende in gesprek over onze grondwet.

Van grondwet naar groepsregels en omgangsafspraken

We introduceren in de eerste week van het nieuwe schooljaar de grondwet op een gezamenlijke bijeenkomst aan alle leerlingen en ouders. Zo wordt meteen aan het begin van het schooljaar de trend gezet: 'Zo doen we het hier op school!'

Om leerlingen duidelijk te maken om welk gedrag het gaat bij de regels, demonstreren leerkrachten en leerlingen in die bijeenkomst gedrag dat wel en niet bij de regels hoort. Zo worden de omgangsregels met elkaar gevuld en snapt iedereen wat er met de regels wordt bedoeld. De

introductie tijdens een bijeenkomst met de hele school versterkt het besef dat deze regels ‘van ons allemaal’ zijn.

De regels vormen op deze manier een kader voor gewenst gedrag: ‘Zo doen we het op onze school!’ Deze regels zijn vervolgens zichtbaar in de algemene ruimtes en in iedere groep. Ze staan ook op onze website en in de schoolgids.

Deze basisregels vormen een soort ‘kapstok’ waaraan de groepsregels worden ‘opgehangen’. In de lessen van Vreedzaam (in blok 1) wordt samen met de leerlingen gesproken over de grondwet, de eigen groepsregels en de omgangsafspraken die elke klas met elkaar wil maken om ervoor te zorgen dat het voor iedereen in de klas prettig en veilig is. De regels worden door volwassenen opgesteld, de leerlingen maken samen (omgangs)afspraken. Aan het begin van het jaar, tijdens blok 1, maakt iedere leerkracht in zijn of haar groep bekend welke groepsregels er gelden in de klas. Daarbij wordt de link gelegd met de grondwet op schoolniveau, zodat leerlingen begrijpen dat de groepsregels afgeleid zijn van de grondwet. ‘De grondwet geldt voor de hele school en dit zijn de regels van de groep!’ Om die reden zijn de grondwetregels in iedere groep aanwezig. Vervolgens wordt in elke groep samen met de leerlingen omgangsafspraken gemaakt en op een afsprakenposter vastgelegd: ‘Zo willen we het in onze groep’.

Aanleren en handhaven van gedragsregels

Met het opstellen van gedragsregels zijn we er nog niet. Gedrag dat bij een bepaalde regel hoort, moet vrijwel altijd worden aangeleerd. Dus, zeker bij jonge leerlingen, oefenen we de gedragsregels met de hele klas.

Maar het opstellen van regels en het aanleren van het bijbehorende gedrag is op zich ook nog niet voldoende. Het handhaven van regels vraagt ook iets aan gedrag van de leerkracht (of andere volwassenen in de school). Bijvoorbeeld:

- modelgedrag vertonen;
- leerlingen herinneren aan de regel;
- leerlingen bevragen als ze zich toch niet aan de regel houden en een opsteker geven als ze het vervolgens wel doen;
- met de leerlingen meelopen, of boven of beneden staan kijken op de trap;
- leerlingen aanspreken die zich niet aan de regel houden.

Om het naleven van gedragsregels te bevorderen, is het tevens van belang dat:

- alle leerkrachten in de klassen (indien nodig) regelmatig terugkomen op een of meer regels waar de leerlingen moeite mee hebben door de gedragsinstructie in de klas te herhalen;
- alle volwassenen in de school helpen bij het toezicht houden op het naleven van de regel; het team maakt afspraken over wie op welke plek toezicht houdt.
- alle leerkrachten gebruiken als onderlegger het stappenplan gewenst gedrag. Zie bijlage 1.

Bij het overtreden van de regels: zinvol straffen

Er zullen altijd situaties zijn waarbij leerlingen de regels overtreden en zich niet houden aan afspraken. Bij ernstige overschrijdingen van de grenzen zijn maatregelen of straffen nodig. Uiteraard straffen we bij ons op school af en toe leerlingen. We zijn ons er echter ook van bewust dat straffen niet altijd leidt tot de gewenste gedragsverandering, eerder tot meegaandheid: het volgen van de regels uit angst voor maatregelen. Het bezwaar hiervan is dat de leerling niet zelf nadenkt, niet reflecteert op zijn of haar eigen gedrag en op alternatieven voor dat gedrag. Er zijn enkele voorwaarden voor een ‘zinvolle’ straf, een straf die wel kan leiden tot verandering van gedrag. Wil een straf zinvol zijn, dan moet rekening worden gehouden met de behoefte van de leerling aan relatie, autonomie en competentie:

- **Relatie:** we spreken de leerling individueel aan, op zo’n manier dat de relatie niet verbroken is. We laten zien dat het om het gedrag gaat en niet om de persoon. We helpen hem of haar

de fout te herstellen. ('Wout, ik vind je een leuke jongen hoor, maar wat je nu hebt gedaan, kan echt niet!')

- **Autonomie:** We zorgen ervoor dat de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem, van het vinden van een oplossing, het maken van een plan en het uitvoeren van dat plan. ('Wat heb je bedacht om dit te gaan oplossen?')
- **Competentie:** We gaan ervan uit dat de leerling zelf met een goede oplossing komt en die ook uitvoert. En we laten onze waardering blijken als dat lukt. ('Ik weet zeker dat je daartoe in staat bent. Zo ken ik je. Fijn dat je dat zo hebt gedaan!')

Een ander belangrijk aspect van een 'zinvolle' straf is eigenaarschap. Straffen kunnen tot gedragsverandering leiden als de dader de straf als zinvol ervaart. Dat gebeurt vaak pas als de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem en vervolgens zelf wil nadenken over de oplossing ervan. We steken dus eerst tijd en energie in het bewust maken van de leerling dat het vooral zijn of haar probleem is. Daarna kan de leerling gevraagd worden of hij of zij er iets aan wil doen en indien dat het geval is, luidt de vraag: 'En hoe denk je het op te lossen?' De 'straf' zal dan in het licht komen te staan van 'herstellen': soms daadwerkelijk de (fysieke) schade herstellen, soms het vertrouwen weer winnen, enzovoort.

Toezicht bij ons op school

Het houden van toezicht is van groot belang wanneer we willen werken aan de veiligheid binnen de school. Leerlingen hebben (naast gelegenheid om te oefenen met zelfstandigheid, en naast ondersteuning daarbij van volwassenen) ook altijd toezicht nodig. Leerlingen houden zich niet vanzelfsprekend aan regels en zijn geneigd grenzen te verkennen. Ze hebben het nodig dat die grenzen worden aangegeven door volwassenen. Bovendien kan in een situatie waarin onvoldoende toezicht en dus onvoldoende 'leiding' is, onveiligheid in een groep leerlingen sluipen.

De risicovolle periodes op een schooldag zijn de overgangen van bijvoorbeeld de klas naar het gymlokaal of naar het schoolplein, de pauzes op het plein, het overblijven en de tijdstippen vlak voor of vlak na het begin van de school. Wij hebben met ons team duidelijke afspraken gemaakt rondom het toezicht op verschillende plekken/ gebeurtenissen. Die worden hieronder beschreven.

Pauzes:

In de ochtendpauze (10.30 tot 10.45 uur) houden alle leerkrachten toezicht, behalve de leerkrachten die in de middagpauze surveilleren. In de middagpauze (van 12.00 tot 12.30 uur) op maandag, dinsdag en donderdag houden drie medewerkers van het team toezicht op het schoolplein/pannaveld in samenwerking met overblijfouders.

Bij het in- en uitgaan van de school:

Op onze school vinden we het belangrijk dat de leerlingen de ouders en andere bezoekers zich welkom voelen in onze school. We willen aan de leerlingen laten merken dat elk kind ertoe doet. Het is belangrijk dat jij er bent! Het in- en uitgaan van de school is een uitgelezen kans om op een ontspannen manier contact te maken met leerlingen én ouders uit verschillende groepen. Alle professionals in de school zijn hier zowel in de ochtend als in de middag bij betrokken.

Er zijn vaste tijden waar de deuren open en dichtgaan. Vanaf 8.20 uur staan de leerkrachten bij de eigen klas bij de deur. Er staat daarnaast een ambulant teamlid bij de ingang om leerlingen welkom te heten en/of te begeleiden naar de klas. Ook de ouders worden begroet.

Om 15.00 of 12.30 uur, als de leerlingen naar huis gaan staan de leerkrachten buiten om de leerlingen uit te zwaaien en of met ouders punten kort te bespreken.

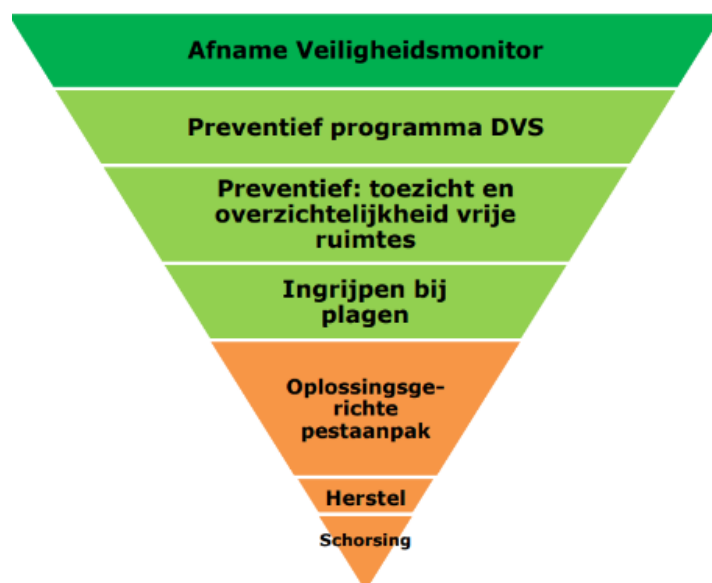
Behalve de afspraken die we als team hebben gemaakt over ons eigen gedrag bij het toezicht, hebben we samen met de leerlingen geformuleerd welk gedrag van de leerlingen in welke situaties wordt verwacht. Dat komt wekelijks terug in de klassen.

Commissies van leerlingen

Wij kiezen ervoor als school om bij het bevorderen van de sociale veiligheid binnen de school zoveel mogelijk de leerlingen in te schakelen. Onze school heeft een leerlingenraad en een speelpleincommissie. In de leerlingenraad en speelpleincommissie zit 1 leerling per klas vanaf groep 5 t/m 8. Deze leerlingen denken mee over allerlei zaken en gaan aan de slag met ideeën. Gezamenlijk kan worden gekeken naar oplossingen voor problemen en kunnen verbeterpunten naar boven komen. Zodra er een gevoel van onveiligheid wordt gesignaleerd, bespreken we dat in het team en we betrekken de leerlingen erbij om na te denken over wat er nodig is om een als onveilig ervaren situatie of locatie weer veilig te maken.

Fasegewijze aanpak

Vreedzaam propageert een fasegewijze aanpak. Om de school een veilige plaats voor leerlingen te laten zijn is het nodig bij de aanpak van pesten en ander grensoverschrijdend gedrag helder te zijn in alle stappen die in principe gezet kunnen worden. Bijzondere aandacht vragen we voor de gedachte dat herstel van de relatie nadat een leerling een andere leerling ernstig heeft beschadigd een te onderzoeken mogelijkheid kan zijn. Immers vaak komen leerlingen elkaar in andere omstandigheden weer tegen.

Ingrijpen bij plagen

We zijn attent op **plaagsituaties** in en rond de school. Plagen speelt zich soms af op de grens van het aanvaardbare, en kan makkelijk overgaan in ruzie, of zelfs pesten. We besteden er in de lessen van blok 1 aandacht aan. Als plagen serieus wordt, ondersteunen we de geplaagde leerling om het plagen te laten stoppen en spreken de plager aan op zijn of haar gedrag. Soms schakelen we een buddy in: een medeleerling die de geplaagde leerling helpt er een einde aan te maken. Ook kunnen we de mediators vragen te helpen.

Ingrijpen bij pesten: de oplossingsgerichte pestaanpak (OPA)

Hoeveel we ook doen aan preventie, pesten kan altijd nog voorkomen. Als er toch pestincidenten zijn, dan is het uiteraard zaak om eerst na te gaan of aan de preventieve kant nog wel voldoende

wordt gedaan, zoals in het voorgaande is beschreven (en of het programma van Vreedzaam (nog) wel goed wordt uitgevoerd). Maar soms is er meer nodig.

In de eerste plaats vragen we altijd aan andere leerlingen om te helpen. Met name populaire leerlingen kunnen belangrijk zijn als ‘verdedigers’.

Als er meer nodig is hanteren wij een aanpak van pesten die goed past bij de uitgangspunten van Vreedzaam: de Oplossingsgerichte Pestaanpak (OPA). De aanpak bestaat uit een aantal achtereenvolgende gesprekken tussen een leerkracht (of kwaliteitscoördinator) en leerlingen.

Eerst met de gepeste leerling alleen. Vervolgens met een zorgvuldig samengestelde groep leerlingen, inclusief de pester(s). Dit is de groep die voor verandering en steun gaat zorgen. Belangrijke elementen van de aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf, we gaan uit van het goede in ieder kind, we moedigen empathie aan, we maken iedereen verantwoordelijk, het is positief en oplossingsgericht, en de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen.

In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

1. **Gesprek met het gepeste kind.** De leerkracht (of een ander teamlid van de school) praat met het gepeste kind over de situatie, vraagt of hij of zij hulp wil, en stelt met hem of haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zijn zo’n 5 tot 8 medeleerlingen, waaronder leerlingen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders; liefst ook een verdeling van jongens en meisjes. We vragen in dit gesprek aan de leerling of hij of zij wil dat de ouders op de hoogte zijn van de gesprekken. Als een externe of een andere volwassene (niet de eigen groepsleerkracht) binnen de school deze gesprekken gaat voeren, lichten we de ouders altijd in.
2. **Gesprek met de steungroep.** Hierbij is het gepeste kind niet aanwezig. In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de gepeste medeleerling te gaan helpen. Ze worden uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen. Dit alles met als doel dat het pesten moet stoppen.
3. **Tweede gesprek met de gepeste.** Na ongeveer een week bespreekt de leerkracht hoe het nu gaat met de gepeste.
4. **Tweede gesprek met de steungroep.** Na ongeveer een week is er ook een gesprek met de steungroep, waarin ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij of zij heeft gedaan.

Soms moet deze cyclus nog een of meerdere keren herhaald worden om ervoor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert. Deze aanpak is uitgewerkt in een uitgebreid gespreksprotocol.

Digitaal pesten

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een nieuwe vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij ‘klassiek’ pesten. Wat je in het ‘echte leven’ niet mag, mag je online ook niet! Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico’s met zich meebrengt, daarvan zijn leerlingen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om leerlingen leren om te gaan met sociale media, en dat we leerlingen opvoeden tot *digitaal* burger.

Vanaf het moment dat mobieltjes een rol gaan spelen in de groep gaat de groepsleerkracht met de groep in gesprek over de manier waarop ze hiermee om kunnen gaan. We zetten direct ook op dit terrein een duidelijke norm neer: ‘Zo doen we dat hier op school met sociale media!’

Problemen op dit gebied worden direct gebruikt als ‘teachable moments’, een gelegenheid om afspraken te maken over het gebruik van sociale media, bijvoorbeeld de groepsapp. Het is ook belangrijk dat ouders zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid op dit gebied.

Ook bij digitaal pesten spelen we zo vroeg mogelijk in op signalen. We stimuleren leerlingen zelf om incidenten direct te melden bij de leerkracht. Vervolgens nemen we onmiddellijk de tijd om hierover met de leerling(en) te praten.

Afhankelijk van wat de betrokken leerling hierin aangeeft en afhankelijk van onze inschatting of dit in de groep besproken kan worden, maken we dit bespreekbaar in de groep. Alleen als de betrokken leerling (eventueel in overleg met zijn of haar ouders) dit zelf wil.

In het kader van Vreedzaam besteden we vanaf groep 5 geregeld aandacht aan online communiceren.

Herstelgesprekken

De hiervoor beschreven Oplossingsgerichte pestaanpak is niet altijd mogelijk, of geeft soms geen resultaat: de pester stelt zijn of haar gedrag niet bij. Soms zijn de pestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of soms wil de gepeste leerling niet meewerken. Soms valt de pester in herhaling en komt de grens van het toelaatbare in de school in het vizier.

Ter bescherming van de gepeste leerling zullen we – als alle pogingen (inclusief externe hulpverlening en een laatste waarschuwing) geen resultaat hebben gehad - moeten overgaan tot schorsing of verwijdering. Een dergelijke noodoplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de leerlingen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten school. Om die reden geven we, voordat de fase van schorsing en/of verwijdering ingaat, aan de betrokkenen een laatste kans om de situatie te herstellen.

We gebruiken hierbij de vorm van herstelgesprekken. De betrokken partijen komen bij elkaar met als doel om de 'schade' te herstellen. Het gaat dan niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie. Naast de pester en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokken) bij het gesprek betrokken. Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is uiteraard dat de pester (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken. De basisvragen die centraal staan bij herstelbijeenkomsten zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment en hoe denk je er nu over?
- Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe?
- Hoe zorgen we ervoor dat iedere betrokkene zijn kant van het verhaal kan laten horen?
- Wat is nodig om te herstellen wat er is gebeurd?
- Wat leren we hierover voor de toekomst?

Schorsing en verwijdering

Als de veiligheid van leerlingen, leerkrachten, ander personeel of ouders in het geding is, is optreden geboden. Daarbij hoeft het niet alleen om de fysieke veiligheid te gaan; het kan ook de sociale en emotionele veiligheid betreffen. Als er een noodzaak is om stevig op te treden, dan hanteren we onderstaand protocol dat voor alle betrokkenen helder aangeeft welke stappen worden gezet als er sprake is van een extreme situatie. Dit hebben wij vastgelegd in bijlage 1, Stappenplan gewenst gedrag.

Leerlingen die het gevoel van veiligheid van anderen schade toebrengen door hun houding of gedrag (te denken valt aan: vechten, slaan, bedreigen, schelden e.d.) waardoor medeleerlingen en/of leerkrachten zich onveilig voelen, kiezen ervoor zich niet aan de schoolregels te houden en op die manier hun verbinding met de groep te verbreken:

- Deze leerlingen worden voor een dag/dagdeel buiten de groep geplaatst bij de locatieleider.

- De ouders worden hiervan in een gesprek op de hoogte gesteld door middel van een gesprek. De locatieleider bespreekt met de leerling hoe ervoor gezorgd kan worden dat het gewenste gedrag wel wordt vertoond.
- De directie wordt in kennis gesteld.
- De leerling mag de volgende dag in de eigen groep laten zien dat het zich wel aan de schoolregels kan houden. Verschillende vormen van hulp (zie boven) kunnen hiertoe worden ingezet.

Als een dergelijke situatie zich herhaaldelijk voordoet, volgt er een gesprek tussen school en ouders. Hierin wordt nagegaan welke extra begeleiding en afspraken nodig zijn. Tevens worden de ouders op de hoogte gesteld van een vervolgprocedure als het gedrag niet tijdig in positieve zin verandert. Als zich – na dit gesprek – toch weer een vergelijkbare situatie voordoet, worden de ouders opgebeld en gevraagd hun kind te komen halen of de volgende dag thuis te houden. Ook dan mag het kind de dag erna weer in de groep terugkeren. De afdeling leerplicht van de gemeente en het schoolbestuur worden op de hoogte gesteld, aangezien het hier een schorsing van een dag betreft. Alleen de directie kan het besluit nemen tot schorsing en dit wordt vastgelegd in een brief. In geval van herhaling kan de school overgaan tot schorsing van meerdere dagen. In dat geval wordt de afdeling leerplicht van de gemeente bij het vervolgtraject betrokken. Ouders hebben het recht om binnen vijf werkdagen bij het schoolbestuur bezwaar te maken tegen de schorsing.

Het protocol schorsing en verwijdering treedt in werking als er sprake is van ernstig ongewenst gedrag. Zie bijlage 2.

Vertrouwenspersoon en antipestcoördinator

Van scholen wordt verwacht dat ze een teamlid (of meerdere teamleden) aanwijzen met de taak om het beleid ten aanzien van pesten te coördineren, die tevens als aanspreekpunt in het kader van pesten fungeert. Wij kiezen ervoor om deze taak mee te nemen in het bredere perspectief van de pedagogische opdracht van de school, en de domeinen van sociale competentie en burgerschapsvorming.

De taken van een ‘antipestcoördinator’ zijn op onze school opgenomen in de taken van de gedragspecialist.

De taakomschrijving van een coördinator (of stuurgroep) Vreedzaam kan er als volgt uitzien:

- Ontwikkelen, actualiseren en levend houden van beleid en aanpak m.b.t. burgerschap/Vreedzaam binnen het curriculum en het sociaalpedagogische klimaat van de school.
- Het bijhouden van literatuur over vakdidactisch onderwijs en zich op de hoogte houden van onderzoek en ontwikkelingen.
- Adviseren bij de keuze, aanpak en implementatie van nieuwe methodes en/of materialen of software op het terrein van burgerschap/Vreedzaam
- Op verzoek fungeren als vraagbaak en luisterend oor voor collega’s, ondersteunen van beginnende collega’s op het betreffende vakgebied, bieden van klassenconsultatie en nabespreking.
- Draagt bij aan de versterking van de inhoudelijke kennis en didactiek in het team op het vakgebied.
- Bij directie adviseren naar aanleiding van de analyse van kengetallen (bijv. de Veiligheidsmonitor) bij het bieden van een passend onderwijsaanbod op het vakgebied.
- Bewust bezig zijn met goed (vakdidactisch) onderwijs, experimenteren en onderzoeken. Deelnemen aan conferenties en studiedagen en informatie doorspelen.
- Bewaken van de kwaliteit van de uitvoering van Vreedzaam

- Zorg dragen voor afname veiligheidsmonitor en bespreking met leerlingen/leerlingencommissie
- Vreedzaam agenderen in de teamvergaderingen.
- Inscholen en coachen nieuwe leerkrachten.
- Organiseren ouderbijeenkomsten rondom Vreedzaam
- Verzorgen van de nieuwsbrieven voor ouders over Vreedzaam
- Het zorg dragen voor de zichtbaarheid van Vreedzaam in lokalen, gangen en andere plekken in en om het gebouw.
- Verzorgen van de jaarlijkse mediatorentoelating.
- Fungeren als contactpersoon voor de leerlingmediatoren; regelmatig evaluatie met mediatoren.

Vertrouwenspersoon: Joyce van Dun

Anti-pestcoördinator: Jolien van Eerd

Ouders betrekken bij het veiligheidsbeleid

Wij willen als school graag samen met de ouders optrekken op dit terrein. In het geval van incidenten zoeken we snel contact om samen te bespreken hoe we hiermee om zullen gaan. Maar ook in meer algemene zin willen we ouders bij het veiligheidsbeleid betrekken. Dat doen we door ze te informeren over wat de school doet aan het voorkomen en aanpakken van ongewenst gedrag als pesten. En over bij wie ze terecht kunnen als er iets is. We nemen ouders heel serieus daarin. Informatie delen wij o.a. in de nieuwsbrief, tijdens een podiumviering en de algemene ouderavond.

Om ervoor te zorgen dat de veiligheid in en om de school iets wordt waarvoor ouders en school zich gezamenlijk verantwoordelijk voelen, halen wij bij ouders feedback op een gaan we het gesprek aan. Dat doen we door het sturen van een vragenlijst waarbij we ouders betrekken bij het preventief signaleren van pesten. Aan de hand van deze peiling kunnen er individuele gesprekken gevoerd worden met ouders en leerlingen. Deze vragenlijst wordt ieder jaar in oktober verstuurd.

Bijlagen

[Bijlage 1: Stappenplan gewenst gedrag](#)

[Bijlage 2: Protocol schorsing en verwijdering](#)

[Bijlage 3: Borgingsplan Vreedzaam](#)

